

MĂSURI DE ERADICARE A CIUPERCII MERULLIUS LACRYMANS LA SCHITUL GĂVANU, COMUNA MÂNZĂLEȘTI

ANA DICU

Locuitorii din zona de deal și de sub munte au folosit întotdeauna lemnul ca materie primă în construcțiile laice dar și religioase.

Bisericile de lemn, ca dimensiune și planimetrie nu se deosebesc prea mult de casele țărănești. Constructorii vremii aveau mare grijă atunci când ridicau o casă sau mai ales o biserică, selectau cu grijă terenul, să fie ferit de inundații, iar pânza freatică să fie la mai mare adâncime, dar și lemnul să fie uscat, sănătos, fără atac de carii sau ciuperci. Rar se întâmplă ca aceste reguli nescrise ale unei noi construcții să fie ignorate în parte sau în totalitate.

Un asemenea caz de încălcare a acestor legi se întâlnește la ridicarea bisericii cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* și a schitului Găvanu din comuna Mânzălești.

Schitul Găvanu a fost ridicat în anul 1707 cu ajutorul episcopului de Buzău, Ignat Beșliu și prin dania unor moșneni din zonă. Primul stareț al mănăstirii a fost Dionisie Postnicul.

Schitul era de dimensiuni modeste și a fost construit din lemnul pădurii din jur. Biseriçuța schitului nu a durat mult în timp, fiind stricată de apele pâraielor. Ea a fost mutată în poiană la o dată necunoscută.

Biserica din *poiana din vale spre lac* a dăinuit până în anul 1821, când a fost arsă de turcii care îi căutau pe boierii buzoieni ce se refugiaseră aici. Au fost omorâți atunci mulți boieri, printre care și marele boier Hrisoscoleu.

Astăzi sunt doar câteva pietre care marchează fosta temelie. După elementele de elevație se poate afirma că biserica avea o formă rectangulară și de dimensiuni modeste.

În anul 1828 moșnenii din Beșlii și Mânzălești construiesc, mai sus în poiană, spre vest de cea arsă, o altă biserică, tot din lemn. Biserica, bine proporționată, este învelită cu șindrilă, are șase turlă, dintre care patru sunt sub formă de clopot, iar două au o formă bombată. Are o lungime de 20 m și o lățime de 4,80 m. O primă modificare s-a produs în anul 1855 când i s-a adăugat un pridvor deschis, iar întregul corp al bisericii a fost îmbrăcat în scândură de brad. O altă modificare s-a produs în anul 1847, când acoperișul din șindrilă a fost înlocuit cu unul din tablă, mărindu-se streășina pentru a se proteja corpul bisericii de influența apelor pluviale.

În interior, biserica este tencuită și zugrăvită. Pictura a fost executată în două sau trei etape, ultima în anul 1855, menținându-se și în prezent în stare bună de conservare. Catapeteasma este de mare valoare fiind realizată de pictori din școala de zugravi de subțire de la Buzău, ce a fost întemeiată de pictorul Nicolae Teodorescu.

De la început mănăstirea a fost înzestrată cu moșii, păduri, mori de apă, dar și cu bunuri de cult. În anul 1979 (?), când s-au inventariat bunurile de patrimoniu, au fost înregistrate circa 130 de bunuri, dintre care peste 80 de cărți de cult, restul fiind icoane, potire, sfeșnice, paftale, brâie, lăzi de zestre etc.

Frumusețea locurilor și importanța mănăstirii au atras numeroase personalități istorice și de cultură; printre aceștia, amintim pe Alexandru Vlahuță, care a lăsat rânduri deosebite despre acest lăcaș de cult în **România pitorească** și pe pictorul Ion Andreescu, care vizitând schitul, în perioada când era profesor de desen la liceul "B.P.Hașdeu" ne-a lăsat o schiță intitulată *Peisaj cu arbori*.

De-a lungul timpului, lăcașul a suferit o serie întreagă de vitregii fiind desființată ca mănăstire. Călugării au fost repartizați la alte mănăstiri din episcopia Buzăului, rămânând aici doar un călugăr pentru a se îngriji de curățenia și securitatea lăcașului de cult. Fig. 1

După 1990, s-a încercat repopularea mănăstirii cu călugări; cu ajutorul locuitorilor din comuna Mânzălești s-a construit o casă pentru starețul mănăstirii, un arhondaric și o capelă pentru slujbele zilnice. Biserica veche din lemn fiind foarte mare și greu de încălzit în timpul iernii, slujbele se fac în capelă. La ora actuală, mănăstirea are patru călugări care se autogospodăresc și au grijă de întreaga mănăstire. Fig. 2

Tot în această perioadă s-a cămășuit la exterior biserica cu scânduri de brad, încheiată în *lamb* și a fost tratată cu ulei de in și de motor, pentru a se proteja contra intemperilor și a apelor pluviale. Clădirile nou adăugate, după 1990, sunt la o distanță de aproximativ 25-30 m de biserica monument. Clopotnița veche, construcție de sine stătătoare, este amplasată cam la aceeași distanță. Curtea este împrejmuită cu gard de lanț.

Oficiul pentru patrimoniu Buzău a funcționat din 1985 și până în prezent cu un număr redus de specialiști; ritmul de verificare a monumentelor și deținătorilor de bunuri de patrimoniu realizându-se aproximativ la 5-6 ani.

La 23 septembrie 1992 cu ocazia controlului de patrimoniu s-au constatat următoarele:

- se construia capela și arhondaricul; se lucra cu o echipă de țărani-muncitori din comuna Mânzălești, calificați ca tâmplari și dulgheri în construcții de anexe gospodărești.

- lemnul a fost recoltat din pădurile din jur; datorită deteriorării ulterioare apreciez că lemnul nu a fost suficient de uscat și nici nu a fost tratat.

Deși în zonă s-a semnalat prezența cancerului lemnului (*Merullius lacrymans*) nu s-au efectuat nici un fel de analize.

Din discuțiile purtate cu specialiștii de la Romsilva Buzău, aceștia au confirmat că lemnul din pădurile buzoiene este infestat.

- sistemul de pomostire a fost defectuos, s-a folosit pământ umed direct din pădure. Este posibil să fi fost deja infectat. Nici aici nu s-au făcut analize. S-a lucrat

empiric, fără proiect, fără asistență de specialitate, fără tratamente neținându-se cont că noua construcție trebuie să reziste în timp.

- zona este bogată în vegetație și precipitații și este posibil ca pânza freatică să fie la mică adâncime; în apropiere, la cca. 200 - 250 m, se găsește un lac îmlăștinat.

Numai din enumerarea a acestor factori de mediu și a modului de lucru la noua construcție, putem concluziona că s-au încălcat cele mai elementare reguli în ridicarea unei construcții; mai ales că acestea sunt lângă un monument.

În urma controlului la mănăstire, în 18 iunie 1997, s-a putut constata că:

- ușa de la intrare în capelă era lăsată ușor într-o parte
- dușumeaua prezenta un balans mare
- în încăperea persista un miros specific de ciupercă
- scheletul catapetesmei, din lemn de stejar, era fisurat în lungul fibrei
- corpurile fructifere ale ciupercii erau relativ mici (circa 15-20 cm în diametru) în comparație cu dimensiunile maxime ale unui corp fructifer (1m în diametru)
- câteva corpuri fructifere au fost îndepărtate și aruncate la depozitul de gunoi al mănăstirii

- sporii, de culoare ușor brună, se aflau pe mijloc sub corpul fructifer
- lemnul, pe care era fixat corpul fructifer, avea culoare ușor brună, era fisurat perpendicular și paralel cu fibrele, având tendința de a se desface în cuburi sau în prisme

- la data constatării existau două corpuri fructifere de dimensiuni mici, 10-15 cm în diametru.

Pentru eradicarea ciupercii *Merullius lacrymans* se impuneau luarea unor măsuri urgente:

- drenarea de urgență a apelor pluviale
- mărirea streășinei, până la un metru, pentru a se ocroti temelia de apa pluvială, la fel ca la biserica monument

- amenajarea unui trotuar din piatră mărgăritar, de jur împrejurul clădirii, de minimum 50 cm lățime

- bituminizarea temeliei către exterior cu carton asfaltat
- între fundație și prima bârnă se va executa o izolație cu bitum și carton asfaltat
- ignifugarea părții de jos a construcției cu substanță ignifugă, de preferat pentaclorfenolat de sodiu (C₆H₅ONaCl₅) în proporție de 10-15 %

Ciuperca *Merullius lacrymans* a apărut relativ recent, în primăvara anului 1997, la numai cinci ani de la începerea construcției, putându-se și chiar eradica în acest stadiu dacă se luau măsurile necesare.

Ținând cont că noua construcție, atacată de ciupercă, este în apropierea unui monument istoric și de arhitectură neafectat, se impune cu acuitate combaterea ciupercii pentru salvarea întregului complex monahal.

- noua construcție afectată va fi izolată și se va interzice pătrunderea în zonă a călugărilor sau a enoriașilor

- slujbele se vor efectua în biserica mare a mănăstirii

- în momentul începerii lucrului se vor fixa și respecta cu strictețe punctele fixe de intrare și ieșire din zonă
- muncitorii vor purta costum de protecție (salopete, ochelari, mască pentru nas și gură, mănuși, capul va fi acoperit)
- se va îndepărta materialul lemnos afectat, plus câte un metru de jur împrejurul focarului
- se va depozita în saci de plastic și va fi transportat în condiții de securitate la locul de incinerare
- incinerarea se va efectua sub stricta supraveghere; cenușa va fi acoperită cu pământ
- se vor respecta normele P.S.I. la locul incinerării
- raclarea solului infestat din exterior, pe o distanță de un metru lățime și în adâncime până la baza construcției
- pământul folosit la pomostire se va racla în totalitate, se va depozita în saci de plastic, legându-se foarte bine la gură și vor fi îngropați departe de mănăstire, în pădure, la o adâncime de cel puțin 1,5-2 m.
- lemnul rămas în construcție va fi tratat cu pentaclorfenolat de sodiu ($C_6H_5ONaCl_5$) în proporție de 5%
- vor fi aplicate 3-4 tratamente într-un interval de șase luni
- 2-3 tratamente cu pentaclorfenolat de sodiu se vor aplica întregului complex monahal și, în special, la biserica monument; dezinfecția se va efectua numai de către o echipă de specialiști
- pământul nou folosit la pomostire va fi uscate foarte bine și dezinfectat
- dezinfecția se va realiza cu ciorchini de struguri, după ce s-au îndepărtat boabele, tocați și amestecați în proporție de 5 % cu pământul de pomostire
- lemnul care se va folosi la construcție va fi uscat și tratat la fel ca și lemnul rămas în construcție, pentru a mări gradul de siguranță al construcției și al complexului monahal, dar și pentru a preveni apariția unui nou focar de *Merullius lacrymans*;
- permanent se va urmări starea de conservare a bisericii monument, cât și a celorlalte construcții din complex
- se va controla periodic, în zonele întunecoase și mai umede să nu apară noi corpuri fructifere ale ciupercii.

S-a mai semnalat prezența ciupercii, doar în câteva zone de deal și de munte ale județului Buzău, dar numai la case particulare. Unele cazuri s-au rezolvat numai prin scoaterea din construcție a lemnului afectat, altele necesitând arderea completă a locuinței.

Cazul de la mănăstirea Găvanu este primul și dorim să fie și ultimul caz.

Dacă se vor lua măsurile necesare, buretele de casă poate fi eradicat. Întreaga problemă a eradicării ciupercii *Merullius lacrymans* a fost discutată și transmisă atât starețului mănăstirii Găvanu, cât și Episcopiei Buzăului, oferindu-li-se în același timp și asistență de specialitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Nicolae Stoicescu *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, vol. I, Craiova, 1970
2. "Vocea bisericii", nr. 4-5, 1895, p. 13-14
3. "Îngerul", 1937, p. 544 - 545
4. Eugenia Eliade, Mihai Toma, *Ciuperci - mic atlas*, București, 1977

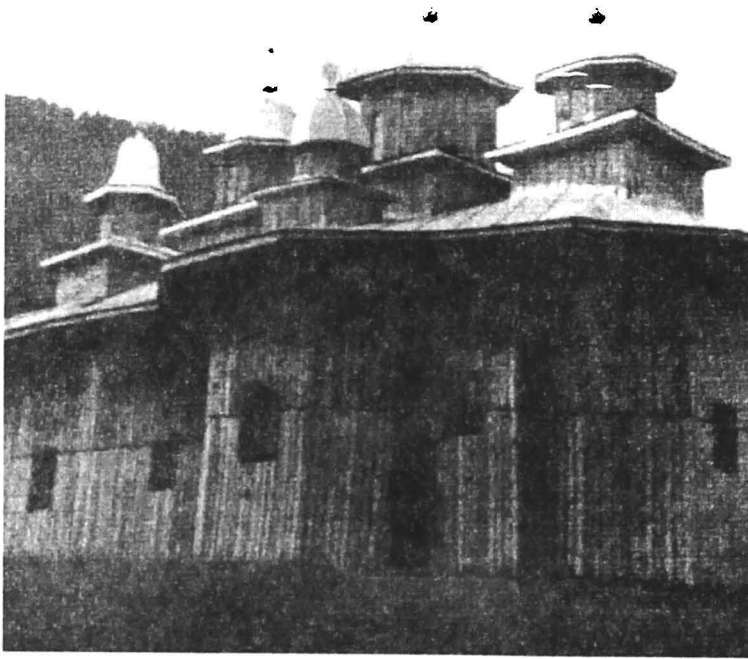

Fig. 1

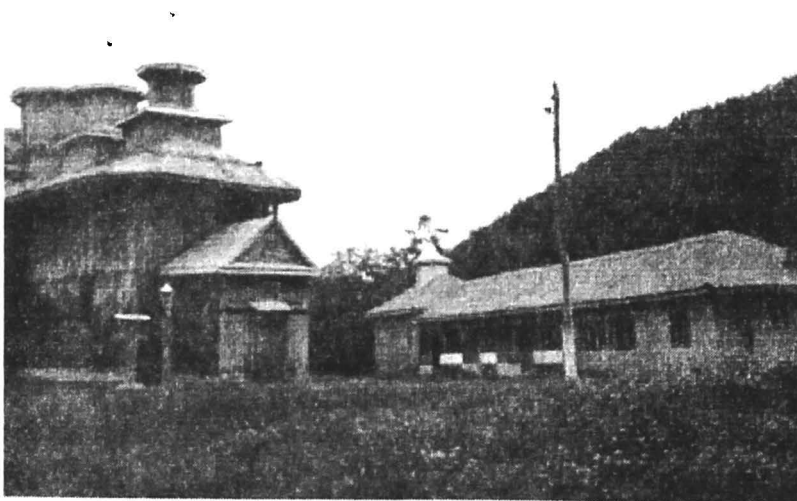

Fig. 2

Tiparul executat la
S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
Tel./Fax: 210.51.90